

UIT DE VEREENIGINGEN.

VEREENIGING VAN NEDERLANDSCHE TANDARTSEN.

(Verg. van 12 Jan. 1919.)

De Heer de Groot: M. d. V. Naar aanleiding van de vriendelijke woorden, die U aan het begin van deze vergadering tot mij heeft gericht, wensch ik U mede te deelen, dat elke vereeniging, die de belangen van de tandheelkunde voorstaat, in dit Instituut een welkome gast zal zijn.

De Vereeniging van Nederlandsche Tandartsen kan er dus van verzekerd zijn, dat haar verblijf hier ten zeerste wordt gewaardeerd en zoo aangenaam mogelijk zal worden gemaakt.

Dames en Heeren! Ik heb enkele praeparaten voor U gemaakt, maar zal, met het oog op den beperkten tijd, mijne demonstratie sterk inkrimpen.

Vooraf wensch ik U een patient te demonstreeren, die U wellicht zal interesseeren. Deze patient heeft sedert enkele dagen hevige pijnen in den mond, speciaal in het tandvleesch bij de ondersnijtanden. Bij nadere beschouwing zult U bemerken, dat de interdendale papillen bij de ondersnijtanden nagenoeg geheel verdwenen zijn, en dat de wondvlakte bedekt is met een eigenaardige membraan, een grijs beslag. Aan de bovensnijtanden hetzelfde proces, maar in minder sterke mate; hier is nog een rest van de tandpapil aanwezig; het tandvleesch begint zich echter terug te trekken en het vleesch aan den tandhals is op weg te verdwijnen.

Dit is een geval van de bekende *Stomatitis ulceromembranosa*. Deze ziekte komt dikwijls in het vóór- en najaar bij militairen voor. Het interessante hierbij is wel, dat U daarbij steeds een bepaalde soort van bacteriën kunt vinden, de *spirochaeta dentium*, een gekronkelde bacterie, die U straks zal gedemonstreerd worden, welke steeds hierbij in symbiose met de Plaut'sche bacillen voorkomt. De symbiose dezer twee bacteriesoorten is pathognomonisch voor dit ziekteproces.

Er zijn nog enkele andere ziekteprocessen, waarbij deze symbiose constant wordt aangetroffen, n.l. de noma, het *ulcus tropicum*, de *angina necrotica*.

Het is een eigenaardige omstandigheid, dat men bij *stomatitis ulcerosa*

membranosa geen afwijkingen in de keelamandelen behoeft te vinden, terwijl omgekeerd bij het voorkomen van angina necrotica steeds stom. ulc. membr. optreedt, op voorwaarde echter, dat tandsteen of caries aanwezig is. Door deze laatste afwijkingen wordt n.l. de gelegenheid tot rotting in den mond geschapen, zonder welke de stom. ulc. membr. niet schijnt op te treden.

De spirochaeta dentium is zeer schoon te zien na behandeling van het praeparaat met Oost-Indische inkt.

Mij wordt gevraagd of de spirochaeta dentium iets heeft te maken met lues. Dit is niet het geval; bij lues vindt men de spirochaeta pallida, die veel dikker is en meer windingen vertoont. Er zijn vele soorten van spirochaeten bekend in de bacteriologie.

De therapie van de stomatitis ulcero-membranosa is eenvoudig. In de eerste plaats moet voor een zuiveren mond zorg worden gedragen, en verder moet zuurstof worden toegevoegd. De spir. dent. en Plaut'sche bacillen zijn n.l. anaëroob, door toevoeging van zuurstof verdwijnen zij spoedig. Waterstofsperoxyde bewijst daarom uitstekende diensten.

De volgende ziektegevallen zijn mede niet van belang ontbloom. Een dame had jaren lang een zwelling aan den onderkaak, ter plaatse van de glandula submaxillaris. Van tandheelkundige en van chirurgische zijde werd patient dikwijls onderzocht, zonder dat de oorzaak van de zwelling werd gevonden. De tanden en kiezen vertoonden geene afwijking, de chirurg stelde de diagnose op een lijden van de speekselklier.

Bij het onderzoek met Röntgenstralen werd de oorzaak ontdekt, n.l. een speekselsteen in den ductus Warthonianus. In de foto, die ik U hier rondgeef, en waarbij de kaak scheef getroffen is, is de steen als een omschreven schaduw zichtbaar.

Enkele dagen na dit geval kwam een heer met eenzelfde zwelling op mijn spreekuur. Hij deelde mij mede, dat de zwelling soms gedeeltelijk verdween, maar vooral bij het eten in grootte toenam, waarbij zeer veel pijn optrad. Bij bidigitale palpatie, de eene vinger onder de tong, en de andere vinger op de klier, ongeveer ter diepte van den tweeden linker molaar, kon een klein hard voorwerp gevoeld worden, dat een speekselsteen bleek te zijn. De X-foto, welke U hier ziet, bevestigt de diagnose.

Deze steen kon ik verwijderen van uit den mond.

Bij steenen, gelegen in het verloop van den ductus Whartonianus door den mond, kan de operatie zeer eenvoudig zijn. Bij gevallen echter als het hier bedoelde, waarbij de steen zich bevindt in het begin van den ductus, is de behandeling minder gemakkelijk, omdat de nervus lingualis, de arteria maxillaris externa en de ductus Whartonianus hier naast elkander liggen.

Door de beweging van den tong, en de bewegelijkheid van den mondbodem, wordt de operatie niet vergemakkelijkt.

Na de operatieve behandeling is de zwelling direct verdwenen (berustte dus schijnbaar op speekselstuwing), en heeft patient geenerlei bezwaar meer.

Over de vorming dezer steenen is weinig bekend. In de literatuur wordt aangegeven afzetting van kalkzouten om een vreemd lichaam, en tot mijne verwondering las ik, dat zelfs korenkorrels in de speekselgangen konden binnendringen en tot steenvorming aanleiding geven. In bovenbedoelden steen ziet U een witten kern, die veel kalk schijnt te bevatten.

DISCUSSIES naar aanleiding van de voordrachten van Mej Dullemond en den Heer Blaauw.

De heer Bosch bevestigt in 't algemeen de ervaring door collega Blaauw opgedaan; hij werkte evenwel met een praeparaat volgens Buckley, dat door een apotheker voor hem werd samengesteld.

De heer Becker vraagt enkele nadere inlichtingen.

De heer Switters vestigt de aandacht op een artikel uit de Dental Cosmos van Jan. 1916, waarin de resultaten worden medegedeeld van pathologisch-anatomisch onderzoek van pulpae, welke aan de werking van Buckley's pasta waren blootgesteld geweest.

De heer J. Sanders Ezn. meent dat in de lijst, die de heer Blaauw heeft opgehangen een schakel van het bewijs ontbreekt. De heer Blaauw heeft n.l. in al die gevallen de pulpae geëxtirpeerd en dat ging vrijwel pijnloos, maar daarmede is nog niet uitgesloten, dat eenigen tijd later die pulpae haar normale gevoeligheid herkregen zouden hebben, en geheel gezond gebleven zouden zijn. Die mogelijkheid bestaat en wijst er op, dat zijn ervaringen niet mogen meetellen omdat ze te gering in aantal zijn.

De heer v. d. Linde vraagt inlichtingen omtrent wijze van applicatie en hoeveelheid.

De heer Salomons vraagt of de heer Blaauw ook periapicale irritatie heeft waargenomen.

De Voorzitter meent ook dat het verschil in resultaat moet zitten in de wijze van applicatie en deelt mede dat hij, na de critiek van Prinz, de pulpae controleert na afloop der behandeling met den inductiestroom en steeds een levende pulpae vindt.

Mej. Dullemond deelt mede, dat zij de pasta gebruikt in alle gevallen waar het noodig is, zoowel bij jonge patienten als bij oudere en zeer oude.

Wat betreft het herstel der vitaliteit, verwijst zij naar de patient,

waarbij na een jaar tijds de pulpa zoo gevoelig was, dat applicatie noodig bleek.

De pasta wordt uitgespreid op die plaatsen, die overgevoelig zijn in heele kleine hoeveelheden en afgesloten met fletcher-cement.

De poging om een pulpa met een groote hoeveelheid te devitaliseeren mislukte.

De heer Blaauw deelt mede, dat hij in enkele gevallen de pasta appliceerde op een blootliggende pulpa en dat de leeftijd van den patient geen invloed heeft; vestigt nogmaals de aandacht op de praeparaten die rondgaan en volgens Prinz behandeld zijn. Ze vertoonen een flauw blauwen kegel van de oppervlakte van den tand tot het cavum pulpae. De microscopische praeparaten waren niet klaar gekomen. Prinz had in zijn praeparaten gevonden, dat in de pulpa in het tandbeen en ook in de pasta zelf formaline voorkomt. De heer Blaauw zelf heeft een paar keer waargenomen, dat de gevoeligheid terugkwam. Hij plaatst de pasta ook daar waar hij de boor gebruiken wil en in zeer kleine hoeveelheden en kan ook distaal gevoelloos boren als b.v. mastaal de pasta is aangewend en heeft ook dikwijls ondervonden, dat een tweede applicatie noodig was om de pulpa te devitaliseeren, maar dat na de eerste maal een gedeelte van de pulpa pijnloos verwijderd kon worden en meent dat als na verloop van tijd de pulpa weer gevoelig is de pasta niet diep genoeg ingewerkt heeft. Periapicale pijnen heeft de heer Blaauw niet waargenomen.

De Voorzitter meent dat de verschillende opinies niet tot een positief resultaat leiden en hoopt dat verschillende collega's hun gevallen willen registreeren en zullen meedeelen om tot een definitief oordeel te geraken.

De heer Salomons meent dat de heer Blaauw nog niet heeft meegedeeld, of hij bij extirpatie de pulpa verdroogd vond.

De heer Blaauw deelt mede betrekkelijk droge pulpae te hebben gevonden.

Mej. Dullemond vestigt de aandacht op het feit, dat Buckley als eersten eisch stelt een gezonde pulpa bedekt met een voldoende laag gezond tandbeen en meent dat daar de oorzaak van het verschil in resultaat zal liggen, daar de heer Blaauw de pasta gebruikte op zieke of bloot liggende pulpae of bedekt met verweekt dentine.

De heer Jan Visser stelt voor bij verder onderzoek een inductiestroom te gebruiken steeds op dezelfde plaats en met gelijke sterkte.

De heer Bakker meent, dat contrôle met het inductietoestel niet altijd even accuraat is, ook al omdat een lichtelijk ontstoken pulpa gauwer reageert op den inductiestroom dan de gezonde. Daar in de privé praktijk dergelijke dingen meestal te tijdroevend zijn, lijkt hem de eenige manier om tot eene goede oplossing te komen, dat

aan de conserveerende afdeling van het Instituut in overleg met de prothetische afdeling en in overleg met een anatoom-patholoog proeven genomen worden.

DISCUSSIES naar aanleiding van de voordracht van den heer van Nieuwenhoven Helbach.

De Voorzitter is van meening dat ook bij het maken van kroon- en brugwerk de weg der empirie verlaten moet worden en de gemaakte fouten haar oorzaak vinden in onoordeelkundige behandeling, die in de toekomst te vermijden zullen zijn wanneer wij een bredere wetenschappelijke basis hebben voor ons kroon- en brugwerk.

De heer Klinkhamer vindt dat wij ons zeer zeker zooveel mogelijk wetenschappelijk moeten ontwikkelen, maar dat wij ons toch niet absoluut kunnen vergelijken met een ingenieur. Wij hebben in den mond rekening te houden met individueele afwijkingen en moeilijkheden, die wij niet vooruit kunnen voorzien en berekenen. Hij deelt verder mede dat hij half losse bruggen reeds heel wat jaren met succes gebruikt en acht het succes van inlay-bruggen niet zoo groot, daar door dikwijls onvoorziene redenen de inlay's los gewerkt worden.

De heer Sanders betuigt zijn spijt, dat de heer van Nieuwenhoven Helbach niet geannonceerd heeft, dat zijn voordracht eigenlijk een polemiek zou zijn tegen het artikel van Mejuffrouw Schuiringa. Verder waarschuwt hij tegen het doen gebruiken van brugpijlers zonder de pulpa op te offeren en verwijst naar een artikel van prof. Broomell in de Dental Cosmos van Mei 1918, waarin deze een pleidooi houdt voor de opoffering liever van de gezonde, dan van de zieke pulpa in verband met het gebruik van brugpijlers met levende pulpae en de mislukkingen hiervan.

Dan maakt de heer Sanders een opmerking over de wijze van praepareeren van het cervicale vlak en meent dat de wijze waarop de heer van Nieuwenhoven Helbach dat uitvoert tot mislukkingen aanleiding kan geven.

De Voorzitter heeft met belangstelling vernomen, dat de heer van Nieuwenhoven Helbach ook van oordeel is dat het vaste brugwerk zal verdwijnen, maar stelt de vraag, of de misère van het vaste brugwerk ligt aan het systeem dan wel aan de toepassing, en meent dat het goede inzicht, door oudere collega's in dezen bezeten, noodig is en dat wij nu evenzeer de wetenschappelijke basis moeten kennen. Hij meent ook dat het niet noodig is een pulpa op te offeren voor een kroon, daar bovendien een tand met levende pulpa grooter weerstand heeft dan een tand met doode pulpa. De Voorzitter stelt het bijzonder op prijs dat de heer van Nieuwenhoven Helbach

van meening is, dat het op den weg ligt van het Tandheelkundig instituut die kwestie verder uit te werken.

De heer van Nieuwenhoven Helbach meent dat de heer Sanders geen bewijs geeft voor zijn meening dat het gevaar voor de pulpa grooter wordt wanneer er een kap over heen gebracht wordt en meent dat haast niet lege artis gewerkt wordt en dat daar de fout schuilt. Wat het praepareeren van den cervicalen wand betreft meent hij, dat de richel niet zoo diep hoeft te zijn.

DISCUSSIES naar aanleiding van de Voordracht van den heer H. de Groot.

De heer Klinkhamer vraagt of de operatie van binnen of van buiten den mond gedaan is.

De heer de Groot vindt opereeren van buiten in dat geval foutief, daar men kans loopt een speeksel-fistel te vormen, die zich heel moeilijk sluit.

De heer Klinkhamer vraagt of de speekselsteen niet verbrijzeld had kunnen worden.

De heer de Groot meent, dat dan de stukken blijven liggen en zich opnieuw kakelementen ophoopen.

De Voorzitter dankt den heer de Groot voor de welwillende woorden tot de Vereeniging gericht en zegt, dat wij ons zeer aanbevolen houden voor zijn verdere bijdragen.

Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf.

Negende Jaarverslag, uitgebracht in de Vergadering op 21 Maart 1919.

Mocht ik in mijn vorig jaarverslag getuigen, dat zich steeds meer belangstelling openbaart voor de hygiëne van den mond, ook dit jaar kan ik verschillende gebeurtenissen in herinnering brengen, die er op wijzen, dat de belangstelling zoowel voor onze Vereeniging in het bijzonder als voor mond- en tandhygiëne in het algemeen niet verflauwt.

In de eerste plaats kan ik U mededeelen, dat zich dit jaar 45 nieuwe leden voor het lidmaatschap hebben aangemeld, voor het meerendeel tandheelkundigen; maar toch ook enkele personen buiten ons vak. Dit resultaat is zeker voor een groot deel toe te schrijven aan de gepaste reclame voor onze Vereeniging gemaakt door onzen ijverigen penningmeester; maar het bewijst toch ook, dat de richting,

waarin zich onze Vereeniging beweegt, als de juiste wordt erkend. Het aantal leden bedraagt thans 210.

Hoogst belangrijk acht ik vervolgens het feit, dat ook hier te lande het besef levendig wordt, eensdeels, dat vele algemeene ziekten veroorzaakt of verergerd worden door sepsis van den mond tengevolge van tandlijden, anderdeels, dat deze septische toestanden zelfs door uiterst nauwgezette behandeling, vaak niet tot volkomen genezing gebracht kunnen worden met behoud van het tandelement, dat de oorzaak van de sepsis is. Deze beide nieuwere inzichten leiden noodzakelijk tot de gevolgtrekking, dat wij met alle kracht moeten aansturen op voorbehoeding; op voorkoming van deze septische toestanden; dus op krachtige propaganda voor tijdige behandeling van de jeugd en op verspreiding van goede begrippen omtrent mond- en tandhygiëne, beiden hoofddoeleinden onzer Vereeniging.

Het vlugschriftje der R. T. V. »Hoe onderhoudt men zijne tanden«, dat door onze Vereeniging, eenigszins gewijzigd, in 20,000 exemplaren gedrukt werd, vond vele afnemers en werd in verscheidene tijdschriften in zijn geheel overgenomen. Weldra zullen we genoodzaakt zijn een nieuwe oplage te doen verschijnen, waarbij het bestuur in overweging zal nemen, welke veranderingen met voordeel kunnen aangebracht worden, mede naar aanleiding van de opmerkingen door enkele collega's tot ons gericht.

Gevolg gevende aan den wensch der Vergadering om voorlezingen over mond- en tandhygiëne te doen houden aan de Volks-Universiteiten hier te lande, hebben wij ons tot de betrokken besturen gewend. In Rotterdam en Amsterdam meende het bestuur der Volks-Universiteit voorloopig nog niet op voldoende belangstelling voor dit onderwerp bij het publiek te kunnen rekenen. In Utrecht was het programma voor den Jaargang reeds geheel door andere onderwerpen bezet; maar in beginsel had men geen bezwaar voor behandeling op een volgenden cursus. In Groningen kon ik geen collega vinden, die bereid was de voorlezingen te houden. Alleen in den Haag was het bestuur der Volks-Universiteit bereid den cursus te doen houden en heeft collega van Hasselt zich daarvan op meesterlijke wijze gekweten. Een vijftigtal toehoorders hebben zijne vijf lessen, opgeluisterd met verscheidene lichtbeelden, met aandacht gevolgd. Uw bestuur heeft dan ook gemeend hem daarvoor namens de Vereeniging eene kleine hulde te mogen aanbieden.

De heer van Hasselt hield voorts nog eene lezing over de verzorging van onzen mond en onze tanden voor de Haagsche Padvindereeniging en heeft zich bereid verklaard weldra een voordracht te houden te Gouda voor de afdeling van het Groene Kruis.

Op de uitgeschreven prijsvraag voor een ontwerp van een wandplaat over mond- en tandhygiëne zijn zeven antwoorden ingekomen. Het Bestuur heeft gemeend twee ontwerpen te moeten bekronen. De eerste prijs werd toegekend aan het ontwerp van Max Krings, te Meppel, de tweede aan Mevrouw Verschoor-Isebree Moens. Ofschoon geen der inzendingen voor ons doel geheel bruikbaar is, meenen wij toch met behulp van de be kroonde ontwerpen een goede wandplaat te kunnen samenstellen.

Ter ondersteun van de samenstelling van het rondreizend museum werd aan de R. T. V. f 100 toegezonden.

Het Bestuur zond de volgende adhaesiebetuiging aan Dr. Wortman te Amsterdam: »De N. V. t. b. v. h. Tandbederf, kennis genomen hebbende van het ingezonden stuk van Dr. Wortman in het Tijdschrift van Geneeskunde van 23 Nov. 1918 over sociaal-geneeskundige hervormingen, betuigt hare volle instemming met inhoud en strekking daarvan en verzoekt U beleefd deze adhaesiebetuiging ter kennis te brengen van zijne Excellentie den Minister van Arbeid.«

Onze collectie lantaarnplaten werd met verscheidene reproducties vermeerderd. Van verschillende zijden werden aanvragen voor het houden van lezingen gedaan. We hopen, dat de collega's er meer en meer gebruik van zullen maken ter propageering van gezonde begrippen omtrent mond- en tandhygiëne en tevens tot meerdere bekendmaking van doel en streven onzer Vereeniging.

De Secretaris

C. VAN DER HOEVEN.

Wie helpt ons aan een passenden naam voor de Nederl. Vereen. tot Bestrijding van het Tandbederf.

In de laatste vergadering van de N. V. t. b. v. T. werd door den heer Van Hasselt voorgesteld den naam der Vereeniging te veranderen in »Het Ivoren Kruis«, Vereeniging tot Bevordering van Mond- en Tandhygiëne.

Hij voerde drie gronden voor deze naamsverandering aan: 1°. dat de oude naam te lang is; 2°. dat hij onjuist is, omdat de Vereeniging zich niet alleen de bestrijding van het tandbederf ten doel stelt, maar het doel zich verder uitstrekt, n.l. de bevordering van de hygiëne van mond en tanden, ook van andere ziekten dan tandbederf; 3°. dat de door hem voorgestelde naam het eigenaardige heeft, dat hij voor vele vereenigingen gebruikt wordt, die een hygiënisch doel nastreven.

De ter vergadering aanwezige leden waren het volkomen eens, dat de naam der Vereeniging voor het gebruik te lang is, dat afkortingen als Tandbederfvereeniging en Anti-Tandbederfvereeniging niet fraai klinken en het doel niet juist weergeven.

Toch bestond er bij vele leden bezwaar om tot de voorgestelde naamsverandering te besluiten, omdat uit het eerste deel daarvan in het geheel niet spreekt, wat de Vereeniging zich ten doel stelt en het publiek zal meenen, dat eene geheel nieuwe Vereeniging is opgericht.

De Vergadering besloot voorloopig den ouden naam te behouden en opname te verzoeken in het Tijdschrift voor Tandheelkunde van de gehouden discussie.

Mocht één der Collega's naar aanleiding van het medegedeelde een beteren naam voor onze Vereeniging weten, dan houdt ondergeteekende zich voor mededeeling aanbevolen.

C. VAN DER HOEVEN.
